

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

ΕΝΙΑΙΕΣ ΤΕΛΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2025 - 2026

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 22 ΜΑΪΟΥ 2026

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Α΄ ΣΕΙΡΑ

ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: Γ036

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ: 90 (ενενήντα) λεπτά

ΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΛΥΣΕΙΣ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΔΕΚΑΤΡΕΙΣ (13) ΣΕΛΙΔΕΣ

ΜΕΡΟΣ Ι. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ**(ΜΟΝΑΔΕΣ 85)****Α. Απόδοση και κατανόηση διδαγμένων κειμένων****(Μονάδες 30)**

Α.1. Να αποδώσετε μόνο τις έντονα χρωματισμένες προτάσεις των πιο κάτω κειμένων (Κείμενο 1 και Κείμενο 2) σε ορθό νεοελληνικό λόγο.

Κείμενο 1

Πλάτωνος Πρωταγόρας Β'	Απόδοση
Ἴνα δὲ μὴ οἷη ἀπατᾶσθαι, ὡς τῷ ὄντι ἡγοῦνται πάντες ἄνθρωποι	Και για να μη νομίζεις ότι ξεγελιέσαι, πως πραγματικά όλοι οι άνθρωποι νομίζουν
πάντα ἄνδρα μετέχειν δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης πολιτικῆς ἀρετῆς, τόδε αὖ λαβὲ τεκμήριον	ότι κάθε άντρας μετέχει και στη δικαιοσύνη και στην άλλη πολιτική αρετή, πάρε πάλι ως απόδειξη το εξής:
έν γὰρ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς,	στις άλλες, δηλαδή, αρετές,
ὥσπερ σὺ λέγεις,	όπως ακριβώς εσύ λες,
ἐάν τις φῆ ἄγαθός αὐλητῆς εἶναι,	αν κάποιος ισχυρίζεται ότι είναι καλός αυλητής
ἢ ἄλλην ἡντινοῦν τέχνην,	ή γνωρίζει οποιαδήποτε άλλη τέχνη,
ἢν μή ἐστιν,	στην οποία, όμως, δεν είναι καλός,
καταγελῶσιν ἢ χαλεπαίνουσι,	(τον) κοροϊδεύουν ή οργίζονται,
καὶ οἱ οἰκεῖοι προσιόντες	και οι δικόί του, πλησιάζοντάς τον/ αφού τον πλησιάζουν,
νουθετοῦσιν ὡς μαινόμενον·	τον συμβουλεύουν σαν να είναι τρελός·

(μονάδες 10)

Σημείωση:

Η πιο πάνω απόδοση του κειμένου δεν αναμένεται αυτολεξεί.

Κείμενο 2

Θουκυδίδου Περικλέους Ἐπιτάφιος Β37-38	Απόδοση
«Χρώμεθα γὰρ πολιτεία	«Γιατί έχουμε πολίτευμα
οὐ ζηλούση τοὺς τῶν πέλας νόμους,	που δεν ζηλεύει τους νόμους των άλλων,
παράδειγμα δὲ μᾶλλον αὐτοὶ ὄντες πῖσιν	(αλλά) εμείς οι ίδιοι περισσότερο
ἢ μιμούμενοι ἑτέρους.» [...]	είμαστε παράδειγμα σε μερικούς
«ἐπεσέρχεται δὲ διὰ μέγεθος τῆς πόλεως	παρά μιμούμαστε άλλους. [...]
ἐκ πάσης γῆς τὰ πάντα,	Εισάγονται, επίσης, λόγω του μεγέθους /
καὶ συμβαίνει ἡμῖν	της δύναμης της πόλης,
μηδὲν οἰκειότερα τῇ ἀπολαύσει	τα πάντα από κάθε τόπο
τὰ αὐτοῦ ἀγαθὰ γιγνόμενα	και συμβαίνει σε εμάς
καρποῦσθαι	με την ίδια ευκολία / με καθόλου
ἢ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων».	μικρότερη ευκολία
	να απολαμβάνουμε τα αγαθά που
	παράγονται εδώ,
	(από αυτήν) που απολαμβάνουμε και
	εκείνα των άλλων ανθρώπων».

(μονάδες 8)

Σημείωση:

Η πιο πάνω απόδοση του κειμένου δεν αναμένεται αυτολεξεί.

A.2. Να επιλέξετε από τη Β΄ στήλη την ορθή απόδοση για τα αποσπάσματα που σας δίνονται στην Α΄ στήλη και να μεταφέρετε τον αντίστοιχο αριθμό στα τετράδια απαντήσεών σας.

Α΄ στήλη	Β΄ στήλη
α. <i>ἐάν τινα καὶ εἰδῶσιν ὅτι ἄδικός ἐστιν</i> (Κείμενο 1)	i. ακόμη και αν δουν ότι κάποιος είναι άδικος
	ii. ακόμη και αν γνωρίζουν ότι κάποιος είναι άδικος
	iii. ακόμη και αν μάθουν ότι κάποιος είναι άδικος
β. <i>μέτεστι δὲ κατὰ μὲν τοὺς νόμους πρὸς τὰ ἴδια διάφορα πᾶσι τὸ ἴσον</i> (Κείμενο 2)	i. Όλοι έχουν τα ίδια δικαιώματα σύμφωνα με τους νόμους, όσον αφορά τις ιδιωτικές διαφορές
	ii. Όλοι έχουν τα ίδια δικαιώματα αντίθετα με τους νόμους, όσον αφορά τις ιδιωτικές διαφορές
	iii. Όλοι έχουν τα ίδια δικαιώματα διά μέσου των νόμων, όσον αφορά τις ιδιωτικές διαφορές
γ. <i>...ἀγῶσι μὲν γε καὶ θυσίαις διετησίοις νομίζοντες</i> (Κείμενο 2)	i. ...έχοντας τη συνήθεια να τελούμε αγώνες και θυσίες που απαιτούν διαιτητές ολόκληρο τον χρόνο
	ii. ...έχοντας τη συνήθεια να τελούμε αγώνες και θυσίες που απαιτούν ολόκληρο τον χρόνο
	iii. ...έχοντας τη συνήθεια να τελούμε αγώνες και θυσίες που καλύπτουν ολόκληρο τον χρόνο

Απάντηση:

α. - ii. ακόμη και αν γνωρίζουν ότι κάποιος είναι άδικος

β.- i. Όλοι έχουν τα ίδια δικαιώματα σύμφωνα με τους νόμους, όσον αφορά τις ιδιωτικές διαφορές

γ. - iii. ...έχοντας τη συνήθεια να τελούμε αγώνες και θυσίες που καλύπτουν ολόκληρο τον χρόνο

(μονάδες 6)

A.3.

α. Σε τι αναφέρεται η αντωνυμία ὃ στην πιο κάτω περίοδο λόγου από το Κείμενο 1; Να απαντήσετε στα Αρχαία Ελληνικά.

ἐὰν οὗτος αὐτὸς καθ' αὐτοῦ τάληθῆ λέγῃ ἐναντίον πολλῶν, ὃ ἐκεῖ σωφροσύνην ἡγοῦντο εἶναι, τάληθῆ λέγειν, ἐνταῦθα μανίαν

(μονάδες 3)

β. Να γράψετε στα Αρχαία Ελληνικά, στην ίδια πτώση και αριθμό, το ουσιαστικό που εννοείται με την αντωνυμία ῶν (Κείμενο 2).

Καὶ μὴν καὶ τῶν πόνων πλείστας ἀναπαύλας τῆ γνώμῃ ἐπορισάμεθα, ἀγῶσι μὲν γε καὶ θυσίαις διετησίοις νομίζοντες, ἰδίαις δὲ κατασκευαῖς εὐπρεπέσιν, ῶν καθ' ἡμέραν ἢ τέρψις τὸ λυπηρὸν ἐκπλήσσει.

(μονάδες 3)

Απάντηση:

α. ὃ → τάληθῆ λέγειν

β. ῶν → κατασκευῶν

B. Απόδοση αδιδακτου κειμένου στα Νέα Ελληνικά

(Μονάδες 25)

Να αποδώσετε το πιο κάτω αδιδακτο κείμενο (Κείμενο 3) σε ορθό νεοελληνικό λόγο.

Κείμενο 3

Θουκυδίδου <i>Ἱστοριῶν</i> 1.30.1-3	Απόδοση
Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν οἱ Κερκυραῖοι τροπαῖον στήσαντες ἐπὶ τῆ Λευκίμμῃ,	Μετὰ ἀπὸ τῆ ναυμαχίας, οἱ Κερκυραῖοι, ἀφού ἐστήσαν τροπαιο στη Λευκίμμη,
τῆς Κερκυραίας ἀκρωτηρίῳ,	το ἀκρωτήριο τῆς Κέρκυρας,
τοὺς μὲν ἄλλους οὖς ἔλαβον αἰχμαλώτους ἀπέκτειναν,	αφενός / ἀπὸ τῆ μίας, τοὺς ἄλλους, τοὺς οποίους ἐπίασαν αἰχμαλώτους, τοὺς σκότωσαν
Κορινθίους δὲ δῆσαντες εἶχον.	αφετέρου / ἀπὸ τῆ ἄλλῃ τοὺς Κορινθίους τοὺς εἶχαν φυλακισμένους / στα δεσμά / τοὺς φυλάκισαν.
ὕστερον δέ, ἐπειδὴ οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ σύμμαχοι ἤσσημένοι	Ἐξῆς, ὅμως, ὅταν / ἀφού / ἐπειδὴ οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ σύμμαχοί (τοὺς), νικημένοι / ἔχοντας νικηθεί,
ταῖς ναυσὶν ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου,	ἀναχώρησαν με τὰ πλοία για τὴν

	πατρίδα (τους),
τῆς θαλάσσης ἀπάσης ἐκράτουν τῆς κατ' ἐκεῖνα τὰ χωρία οἱ Κερκυραῖοι,	οἱ Κερκυραῖοι κυριαρχοῦσαν σε ὅλη ανεξαιρέτως τὴ θάλασσα σε ἐκείνη τὴν περιοχή / σε ἐκεῖνα τὰ μέρη
καὶ πλεύσαντες ἐς Λευκάδα	καὶ ἀφού ἐπλευσαν στὴ Λευκάδα,
τὴν Κορινθίων ἀποικίαν	τὴν ἀποικία τῶν Κορινθίων,
τῆς γῆς ἔτεμον	κατέστρεψαν / ρήμαξαν τὴ γῆ
καὶ Κυλλήνην τὸ Ἡλείων ἐπίνειον ἐνέπρησαν,	καὶ πυρπόλησαν / ἔκαψαν τὴν Κυλλήνη, τὸ λιμάνι τῶν Ηλείων,
ὅτι ναῦς καὶ χρήματα παρέσχον Κορινθίοις.	ἐπειδὴ πρόσφεραν καράβια καὶ χρήματα στους Κορινθίους.
τοῦ τε χρόνου τὸν πλεῖστον μετὰ τὴν ναυμαχίαν ἐπεκράτουν τῆς θαλάσσης	Τὸν περισσότερο καιρὸ μετὰ ἀπὸ τὴ ναυμαχία, κυριαρχοῦσαν στὴ θάλασσα
καὶ τοὺς τῶν Κορινθίων συμμαχοὺς ἐπιπλέοντες ἔφθειρον.	καὶ κατέστρεψαν / ἐβλαπταν τοὺς συμμαχοὺς τῶν Κορινθίων κάνοντας ἐπιδρομὲς (ἐναντίον τους) / προσβάλλοντάς τους ἀπὸ τὴ θάλασσα.

Σημειώσεις:

1. Ἡ πιο πάνω ἀπόδοση εἶναι ἐνδεικτικὴ καὶ δὲν ἀναμένεται αὐτολεξεί.
2. Γίνεται ἀποδεκτὴ καὶ οποιαδήποτε ἄλλη ὀρθὴ νεοελληνικὴ ἀπόδοση, ἡ ὁποία συνάδει νοηματικά, γραμματικά καὶ συντακτικά με τὴν πιο πάνω προτεινόμενη ἀπόδοση.

Γ. Αἰδίδακτο κείμενο γιὰ ὀρθογραφία

(Μονάδες 5)

Γ.1. Να συμπληρώσετε τὰ κενὰ στὸ πιο κάτω ἀπόσπασμα, διαλέγοντας κάθε φορὰ ἀπὸ τὴν παρένθεση τὴ λέξη που συμπληρώνει τὸ νόημα καὶ εἶναι ὀρθογραφικὰ σωστὴ. Στὸ τετράδιο ἀπαντήσεων σας να γράψετε γιὰ κάθε κενὸ μόνο τὴ λέξη με τὴ σωστὴ ὀρθογραφία.

ἽΟτι μὲν ὑμεῖς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, (1) _____ (πεπόνθαι, πεπόνθατε, παιπόνθατε) ὑπὸ τῶν ἐμῶν κατηγορῶν, οὐκ (2) _____ (εἶδα, ἴδα, οἶδα)· ἐγὼ δ' οὖν καὶ αὐτὸς ὑπ' (3) _____ (αὐτῶν, αὐτὸν, αὐτῶν) ὀλίγου ἐμαυτοῦ ἐπελαθόμεν, οὕτω (4) _____ (πιθανὸς, πειθανῶς, πιθανῶς) ἔλεγον.

Πλάτωνος Ἀπολογία Σωκράτους 17α
(μονάδες 2)

Απάντηση:

- (1) πεπόνθατε
- (2) οἶδα
- (3) αὐτῶν
- (4) πιθανῶς

Γ.2. Να εντοπίσετε τα τρία (3) ορθογραφικά λάθη που υπάρχουν στο ακόλουθο απόσπασμα και να τα διορθώσετε. Να μεταφέρετε τον ακόλουθο πίνακα στο τετράδιο απαντήσεων και να τον συμπληρώσετε κατάλληλα.

Ἐν ἐθαύμασα τῶν πολλῶν ὃν ἐψεύσαντο, τοῦτο ἐν ᾧ ἔλεγον ὡς χρῆν ὑμᾶς εὐλαβῆσθαι μὴ ὑπ' ἐμοῦ ἐξαπατηθῆται.

Πλάτωνος Ἀπολογία Σωκράτους 17a
(μονάδες 3)

Απάντηση:

Λανθασμένες λέξεις	Διορθωμένες λέξεις
ὄν	<u>ὄν</u>
εὐλαβῆσθαι	εὐλαβ <u>εῖ</u> σθαι
ἐξαπατηθῆται	ἐξαπατηθ <u>ῆτε</u>

Δ. Γλωσσικές παρατηρήσεις (γραμματικές, συντακτικές, λεξιλογικές) (Μονάδες 20)

Δ.1. Να γράψετε ό,τι ζητείται για καθέναν από τους ακόλουθους τύπους:

- α. **στήσαντες**: το γ' πρόσωπο ενικού στην οριστική του παρατατικού της ίδιας φωνής
- β. **ἔλαβον**: το β' πρόσωπο ενικού στην προστακτική του ίδιου χρόνου στη μέση φωνή
- γ. **εἶχον**: το απαρέμφατο του παρακειμένου στην ίδια φωνή
- δ. **ἐπεκράτουν**: το α' πρόσωπο πληθυντικού στην υποτακτική του ενεστώτα της ίδιας φωνής

(μονάδες 4)

Απάντηση:

- α. στήσαντες → ἴστη
- β. ἔλαβον → λαβοῦ
- γ. εἶχον → ἐσχηκέναι
- δ. ἐπεκράτουν → ἐπικρατῶμεν

Δ.2. Να σχηματίσετε τους άλλους βαθμούς του επιθέτου (μονολεκτικούς τύπους) που υπάρχει στην πιο κάτω πρόταση, διατηρώντας τον ίδιο γραμματικό τύπο. Σε κάθε περίπτωση να διευκρινίσετε ποιον βαθμό γράφετε.

τοῦ τε χρόνου τὸν πλεῖστον μετὰ τὴν ναυμαχίαν ἐπεκράτουν τῆς θαλάσσης.

(μονάδα 1)

Απάντηση:

- **Θετικός → (τὸν) πολύν**
- **Συγκριτικός → (τὸν) πλείονα / πλείω / πλέονα**

Δ.3. Να μεταφέρετε τους κλιτούς όρους των έντονα χρωματισμένων χωρίων των πιο κάτω αποσπασμάτων στον αντίθετο αριθμό.

i. Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν οἱ Κερκυραῖοι τροπαῖον στήσαντες ἐπὶ τῇ Λευκίμμῃ, τοὺς μὲν ἄλλους οὖς ἔλαβον αἰχμαλώτους ἀπέκτειναν.

ii. οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἡσσημένοι ταῖς ναυσὶν ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου.

(μονάδες 3)

Απάντηση:

- **τὴν ναυμαχίαν ≠ τὰς ναυμαχίας**
- **οἱ Κερκυραῖοι ≠ ὁ Κερκυραῖος**
- **τροπαῖον ≠ τροπαῖα**
- **στήσαντες ≠ στήσας**
- **ταῖς ναυσὶν ≠ τῇ νηί**
- **ἀνεχώρησαν ≠ ἀνεχώρησε(ν)**

Δ.4. Να μετατρέψετε τη σύνταξη της πιο κάτω πρότασης από ενεργητική σε παθητική δηλώνοντας και το ποιητικό αίτιο.

Ἐκεῖνοι τοὺς τῶν Κορινθίων ξυμμάχους ἐπιπλέοντες ἐφθείρον.

(μονάδες 2)

Απάντηση:

Οἱ τῶν Κορινθίων ξύμμαχοι ἐφθείροντο ὑπ' / ἀπ' / ἐκ / παρ' / πρὸς ἐκείνων ἐπιπλεόντων ἢ ἐκείνοις ἐπιπλέουσι.

Δ.5. Από το πιο κάτω απόσπασμα να γράψετε έναν (1) κατηγορηματικό προσδιορισμό, μία (1) παράθεση και μία (1) γενική κτητική, καθώς και τον όρο που προσδιορίζουν.

τῆς θαλάσσης ἀπάσης ἐκράτουν τῆς κατ' ἐκεῖνα τὰ χωρία οἱ Κερκυραῖοι, καὶ πλεύσαντες ἐς Λευκάδα τὴν Κορινθίων ἀποικίαν τῆς γῆς ἔτεμον καὶ Κυλλήνην τὸ Ἠλείων ἐπίνειον ἐνέπηρσαν.

(μονάδες 3)

Απάντηση:

- **κατηγορηματικός προσδιορισμός:** άπάσης στη λ. «τῆς θαλάσσης»
- **παράθεση:** (α) τὴν ἀποικίαν στη λ. «Λευκάδα»
(β) τὸ ἐπίνειον στη λ. «Κυλλήνην»
- **γενική κτητική:** (α) Κορινθίων στη λ. «ἀποικίαν»
(β) Ἑλείων στη λ. «ἐπίνειον»

Δ.6. Να μετασχηματίσετε τη μετοχή που υπάρχει στην πιο κάτω περίοδο λόγου στην αντίστοιχη δευτερεύουσα πρόταση.

Κερκυραῖοι πλεύσαντες ἐς Λευκάδα τὴν Κορινθίων ἀποικίαν τῆς γῆς ἔτεμον.

(μονάδα 1)

Απάντηση:

πλεύσαντες → ἐπεὶ / ἐπειδὴ / ὅτε / ἀφ' οὗ / ὡς ἔπλευσαν

Δ.7. Να γράψετε ποια είναι η δευτερεύουσα πρόταση στην πιο κάτω περίοδο λόγου και να αναφέρετε το είδος και τον συντακτικό της ρόλο.

Κερκυραῖοι Κυλλήνην τὸ Ἑλείων ἐπίνειον ἐνέπρησαν, ὅτι ναῦς καὶ χρήματα παρέσχον Κορινθίοις.

(μονάδες 2)

Απάντηση:

- **Δευτερεύουσα πρόταση:** ὅτι ναῦς καὶ χρήματα παρέσχον Κορινθίοις
- **Εἶδος:** αιτιολογική
- **Συντακτικός ρόλος:** επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας

Δ.8. Να αντιστοιχίσετε στο τετράδιο απαντήσεών σας τους αριθμούς των αρχαιοελληνικών λέξεων της στήλης Α' με τα γράμματα των ομόρριζών τους νεοελληνικών λέξεων της στήλης Β'.

ΣΤΗΛΗ Α'	ΣΤΗΛΗ Β'
1. νουθετοῦσιν (Κείμενο 1)	α. μετάνοια
	β. νοθευμένος
	γ. νομοτέλεια
2. δικαιοσύνην (Κείμενο 1)	α. αδιάκοπος
	β. οσιότητα
	γ. δικανικός

(μονάδες 2)

Απάντηση:

1. → α.

2. → γ.

Δ.9. έπιπλέοντες (Κείμενο 3)

α. Να αναλύσετε την πιο πάνω λέξη στα συνθετικά της μέρη στα Αρχαία Ελληνικά. Στο β' συνθετικό να γράψετε το ρήμα στο α' ενικό πρόσωπο στην οριστική ενεστώτα ενεργητικής φωνής.

(μονάδα 1)

Απάντηση:

έπιπλέοντες < επί + πλέω

β. Από το β' συνθετικό της πιο πάνω λέξης να σχηματίσετε ένα (1) απλό ουσιαστικό στα Νέα Ελληνικά.

(μονάδα 1)

Απάντηση:

πλοίο, πλοιάριο, πλεύση, πλώρη, πλόος / πλους, πλωτήρας, ...

E. Μεταφορά νεοελληνικού κειμένου στα Αρχαία Ελληνικά

(Μονάδες 5)

Να μεταφέρετε το πιο κάτω κείμενο στα Αρχαία Ελληνικά.

Ακόμη και οι ξένοι ομολογούσαν ότι η Σπάρτη ξεχώριζε από όλες τις άλλες πόλεις. Άνδρες και γυναίκες υπάκουαν εύκολα στους νόμους και την προστάτευαν πολεμώντας πάρα πολύ γενναία, κάθε φορά που υπήρχε ανάγκη.

Απάντηση:

Ἔτι καὶ οἱ ξένοι/βάρβαροι ὠμολόγουν

ὡς / ὅτι Σπάρτη ὑπερεῖχε / διέφερε / ὑπερέχει / διαφέρει

ἢ Σπάρτην ὑπερέχουσαν / διαφέρουσαν / ὑπερέχειν / διαφέρειν

πασῶν τῶν ἄλλων πόλεων.

Ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἐπείθοντο ῥαδίως τοῖς νόμοις

καὶ ἐφύλαττον αὐτὴν

μαχόμενοι / ἀγωνιζόμενοι / μάχας ποιοῦμενοι

γενναιότατα / ἀνδρειότατα ἢ μάλιστα γενναίως / μάλιστα ἀνδρείως,

ὁπότε / ὅτε / ὁσάκις / ὅποσάκις / ἠνίκα / ὀπηνίκα ἀνάγκη εἶη / γένοιτο / δέοι / δεῆσαι

/ δεήσειε(ν).

→ Υπόδειξη: Γίνεται δεκτή και οποιαδήποτε άλλη ορθή επιλογή.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ**(ΜΟΝΑΔΕΣ 15)**

1. Με αφορμή τα λεγόμενα του Πρωταγόρα στο απόσπασμα από το κεφάλαιο ΙΒ΄ (Κείμενο 1):

(α) Να γράψετε σε τι διαφέρει η πολιτική αρετή από τις άλλες αρετές, τεκμηριώνοντας την απάντησή σας με χωρία του κειμένου (ένα (1) χωρίο για την πολιτική αρετή και ένα (1) για τις άλλες αρετές).

(μονάδες 4)

Ενδεικτική απάντηση:

Πολιτική αρετή	≠	Άλλες αρετές
<ul style="list-style-type: none"> - Είναι η τέχνη για την οργάνωση μιας πολιτείας και αποτελεί <u>κτῆμα ὅλων</u> / ὅλοι μετέχουν στην πολιτική αρετή. - Ακόμη κι αν κάποιος υποστηρίζει ότι είναι άδικος, δεν γίνεται δεκτό από τους υπόλοιπους. - Στην άσκησή της πρέπει και δικαιούνται να συμμετέχουν <u>ὅλοι</u> είτε σε μικρότερο είτε σε μεγαλύτερο βαθμό, διαφορετικά να μην είναι μεταξύ των ανθρώπων. <p><u>Τεκμηρίωση</u> (1 σημείο):</p> <ul style="list-style-type: none"> - «τῷ ὄντι ἡγοῦνται πάντες ἄνθρωποι πάντα ἄνδρα μετέχειν δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης πολιτικῆς ἀρετῆς» - «έν δέ δικαιοσύνη ... τὸν μὴ προσποιούμενον δικαιοσύνην» - «ὡς ἀναγκαῖον ... έν ἀνθρώποις.» 		<ul style="list-style-type: none"> - Είναι οι διάφορες εξειδικευμένες τεχνικές γνώσεις που αποτελούν <u>κτῆμα...μερικῶν</u> επαγγελματιῶν / τεχνιτῶν / ειδικῶν. - Αν κάποιος υποστηρίζει ψευδῶς ότι κατέχει μία τέχνη, τον περιγελοῦν. <p><u>Τεκμηρίωση:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - «έν γὰρ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς ... μαινόμενον.»

[πρβλ. Σχόλια Συμβούλων Φιλολόγων για κεφ. ΙΑ΄- ΙΒ΄, σελ. 2–3 και «Πλάτωνος Πρωταγόρας» Γ΄ Λυκείου, ΥΑΠ, σελ. 114]

→ **Σημείωση:** Δεν αναμένονται όλα τα πιο πάνω σημεία. Αναμένεται να γίνει μία εύστοχη και ουσιώδης παρουσίαση της διαφοράς μεταξύ πολιτικής και άλλης αρετής με τεκμηρίωση.

(β) Να αναφέρετε δύο (2) στοιχεία που αποδεικνύουν ότι η πολιτική αρετή είναι σημαντική για τον ανθρώπινο πολιτισμό.

(μονάδες 3)

Ενδεικτική απάντηση:

Λόγοι για τους οποίους η πολιτική αρετή είναι σημαντική για τον ανθρώπινο πολιτισμό:

- προάγει τη δημοκρατία
- εξασφαλίζει την ειρηνική συμβίωση, την πρόοδο, την ευημερία
- αποδεικνύει ότι η ανθρώπινη φύση φέρει μέσα της τις καταβολές, για να εξελιχθεί ηθικά
- κατοχυρώνει το δικαίωμα του κάθε ανθρώπου να συμμετέχει στη λήψη των αποφάσεων που τον αφορούν (για αυτό και οι Αθηναίοι επιτρέπουν σε όλους να έχουν λόγο στα κοινά)
- διασφαλίζει την υπεροχή του ανθρώπου από τα άλλα ζώα
- βοηθά τον άνθρωπο στην επιβίωση και στη διατήρηση μιας αξιοπρεπούς και ανώτερης ποιοτικά ζωής, θεμελιωμένης σε δημοκρατικές αρχές

[πρβλ. *Σχόλια Συμβούλων Φιλολόγων* για κεφ. ΙΑ΄- ΙΒ΄, σελ. 2–3 και «Πλάτωνος Πρωταγόρας» Γ΄ Λυκείου, ΥΑΠ, σελ. 114]

Σημείωση: Γίνεται δεκτή και οποιαδήποτε άλλη ορθή απάντηση.

2. Με βάση το Κείμενο 2, να επιβεβαιώσετε τη θέση ότι ο Αθηναίος πολίτης της εποχής του Περικλή ευημερεί τόσο στην πολιτική όσο και στην προσωπική του ζωή, τεκμηριώνοντας την απάντησή σας με ένα (1) παράδειγμα για την πολιτική και ένα (1) για την προσωπική ζωή.

(μονάδες 4)

Ενδεικτική απάντηση:

Ευημερία στην πολιτική ζωή του Αθηναίου πολίτη + Τεκμηρίωση	Ευημερία στην προσωπική ζωή του Αθηναίου πολίτη + Τεκμηρίωση
<ul style="list-style-type: none">- Η εξουσία είναι στα χέρια του δήμου / των περισσοτέρων / επικρατεί η αρχή της πλειοψηφίας → «μη ές ολίγους άλλ' ές πλείονας οϊκείν»- Υπάρχει ισονομία / ισοπολιτεία ανάμεσα στους πολίτες → «μέτεστι δέ [...] τὸ ἴσον»- Επικρατεί η αξιοκρατία, αφού οι πολίτες επιλέγονται στα αξιώματα της	<ul style="list-style-type: none">- Σε πνευματικό επίπεδο, οι Αθηναίοι πολίτες έχουν την ευκαιρία να κάνουν διάλειμμα από τις καθημερινές έγνοιες, καθώς και να ψυχαγωγούνται μέσα από το πλήθος των γιορτών που γίνονται καθόλη τη διάρκεια του έτους → «τῶν πόνων [...] νομίζοντες»- Σε υλικό επίπεδο, οι πολίτες στην Αθήνα έχουν περιποιημένα σπίτια που τους επιτρέπουν να ζουν ήρεμα,

<p>πολιτείας με βάση την ικανότητά τους και τη διάθεσή τους για προσφορά → «κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν [...] προτιμᾶται»</p> <p>- Απουσιάζουν οι κοινωνικές διακρίσεις, αφού η φτώχεια και η ασημότητα της κοινωνικής θέσης δεν εμποδίζουν κανέναν πολίτη από το να προσφέρει στην πόλη του → «οὐδ' αὖ κατὰ πενίαν, [...] κεκώλυται»</p>	<p>μακριά από τις καθημερινές έγνοιες → «ἰδίαις δὲ κατασκευαῖς [...] ἐκπλήσσει»</p> <p>- Οι Αθηναίοι έχουν τη δυνατότητα να απολαμβάνουν ντόπια και εισαγόμενα αγαθὰ ἐξίσου εύκολα → «ἐπεσέρχεται δὲ [...] ἀνθρώπων»</p> <p>- Οι Αθηναίοι αισθάνονται ασφάλεια εξαιτίας της υπεροχής της Αθήνας (στη θάλασσα), η οποία, παρά τον πόλεμο, είναι σε θέση να εξασφαλίζει στους πολίτες της τα πάντα από κάθε τόπο → «ἐπεσέρχεται [...] τὰ πάντα»</p>
---	---

[πρβλ. Σχόλια Συμβούλων Φιλολόγων για κεφ. 37, σελ.1 και για κεφ. 38, σελ.1-3]

Σημείωση: Γίνεται δεκτή και οποιαδήποτε άλλη ορθή απάντηση. Στην τεκμηρίωση με αναφορά παραδείγματος, δεν αναμένεται κατ' ανάγκην το αρχαιοελληνικό απόσπασμα.

3. Να αναφέρετε δύο (2) από τις διαφορές μεταξύ Αθήνας και Σπάρτης που υπονοούνται στο Κείμενο 2. Ακολούθως, να εξηγήσετε την επιλογή του ρήτορα να χρησιμοποιήσει οριστική και μάλιστα ενεστώτα στα πλείστα ρήματα του κειμένου αυτού.

(μονάδες 4)

Ενδεικτική απάντηση:

➤ **Υπονοούμενες διαφορές Αθήνας – Σπάρτης:**

- Το πολίτευμα της Αθήνας είναι πρωτότυπο και πρότυπο / παράδειγμα για τους άλλους Έλληνες ≠ το πολίτευμα της Σπάρτης υπήρχε η φήμη ότι δεν ήταν πρωτότυπο (δέχθηκε επιδράσεις από την Κρήτη)
- Πολίτευμα Αθήνας: δημοκρατία ≠ Πολίτευμα Σπάρτης: ολιγαρχία
- Εξαιτίας της φύσης του πολιτεύματος, στην Αθήνα επικρατεί ισονομία και αξιοκρατία και γενικώς δεν υπάρχουν κοινωνικές διακρίσεις ≠ στη Σπάρτη δεν επιτρέπεται η συμμετοχή όλων των πολιτών στη λήψη των αποφάσεων και άρα δεν υπάρχει αξιοκρατία, αλλά κοινωνικές διακρίσεις
- Η Αθήνα θαλασσοκρατεί και έχει τη δυνατότητα να παρέχει με ευκολία στους πολίτες της ντόπια και εισαγόμενα προϊόντα ≠ η Σπάρτη υστερεί στο ναυτικό και στερεί πολλά από τους πολίτες της
- Η ζωή του Αθηναίου χαρακτηρίζεται από ισορροπία σε όλους τους τομείς και πολυπραγμοσύνη ≠ Η ζωή του Σπαρτιάτη χαρακτηρίζεται από μονομέρεια,

συνεχείς οδυνηρές στερήσεις / η Σπάρτη δεν χαρίζει καμία ξεκούραση / απόλαυση στους πολίτες της

- Σε περίοδο ειρήνης οι Αθηναίοι απολαμβάνουν ανώτερο επίπεδο ζωής, επωφελούμενοι πνευματικών και υλικών αγαθών και ασχολούμενοι με την πολιτική ≠ Σε περίοδο ειρήνης οι Σπαρτιάτες εξακολουθούν να ασχολούνται με επίπονες σωματικές ασκήσεις / πολεμικές προετοιμασίες

- Η Αθήνα συνδυάζει το τερπνό με το ωφέλιμο ≠ η Σπάρτη επιδιώκει μόνο το ωφέλιμο.

[πρβλ. Σχόλια Συμβούλων Φιλολόγων για κεφ. 37, σελ.1 και για κεφ. 38, σελ.1-3]

→ Σημείωση: Γίνεται δεκτή και οποιαδήποτε άλλη ορθή απάντηση.

➤ Εξήγηση επιλογής του ρήτορα να χρησιμοποιήσει οριστική ενεστώτα στα πλείστα ρήματα που υπάρχουν στο απόσπασμα:

Ο ρήτορας επιλέγει συνειδητά:

- την οριστική ως την έγκλιση που κατ' εξοχήν εκφράζει το πραγματικό

- τον ενεστώτα ως τον χρόνο που τον βοηθά να προβάλλει τη διαχρονική ισχύ των λεγομένων του / να δείξει πως όσα λέει γίνονταν πάντα και εξακολουθούν να επαναλαμβάνονται διαχρονικά / υπάρχουν ως αποτέλεσμα από το παρελθόν.

-ΤΕΛΟΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΛΥΣΕΩΝ-